

OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN RAHASTO

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto on koheesiopolitiikan rahoitusväline, jonka tarkoituksena on tukea alueita, joille ilmastoneutraaliuteen siirtyminen aiheuttaa vakavia sosioekonomisia haasteita. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston avulla voidaan panna helpommin täytäntöön Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, jonka tavoitteena on tehdä EU:sta ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä.

OIKEUSPERUSTA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 175 artikla

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1056, annettu 24. kesäkuuta 2021, oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta.

TAUSTAA

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto on yksi Euroopan unionin keskeisistä välineistä alueiden tukemiseksi ilmastoneutraaliuteen siirtymisessä vuoteen 2050 mennessä.

Komissio antoi joulukuussa 2019 [Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa koskevan tiedonannon](#), jossa se esitti suunnitelmansa EU:n uutta kasvupolitiikkaa varten. Osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja EU:n ilmastoneutraaliustavoitteen saavuttamiseksi tehokkaalla ja oikeudenmukaisella tavalla komissio ehdotti, että perustetaan oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi, johon sisältyy oikeudenmukaisen siirtymän rahasto. Komissio totesi, että oikeudenmukaisen siirtymän mekanismissa olisi keskityttävä alueisiin ja toimialoihin, joihin siirtymä vaikuttaa eniten, koska ne ovat riippuvaisia fossiilisista polttoaineista, kuten hiilestä, turpeesta ja öljyliuskeesta, sekä kasvihuonekaasupäästövaltaisista teollisista prosesseista.

Mekanismi muodostuu kolmesta pilarista, jotka ovat

- oikeudenmukaisen siirtymän rahasto
- InvestEU-ohjelmaan kuuluva erityisjärjestely
- Euroopan investointipankin kanssa toteutettava julkisen sektorin lainajärjestely lisäinvestointien houkuttelemiseksi asianomaisille alueille.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa käytetään ensisijaisesti avustusten myöntämiseen. InvestEU-ohjelmaan kuuluvalla erityisjärjestelyllä houkuteltaan

yksityistä rahoitusta. Euroopan investointipankin toiminnalla olisi saatava aikaan vipuvaikutusta julkiseen rahoitukseen.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston tuella keskitytään talouden monipuolistamiseen alueilla, joihin ilmastosiirtymä vaikuttaa eniten, sekä alueiden työntekijöiden ja työnhakijoiden uudelleen koulutukseen ja aktiiviseen osallistamiseen. Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin kahteen muuhun pilariin kuuluvien investointien tukikelpoisuus on laajempi, jotta voidaan tukea myös energiasiiirtymään liittyvää toimintaa.

TAVOITTEET

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto on keskeinen väline, jolla tuetaan alueita, joihin ilmastoneutraaliuteen siirtyminen vaikuttaa eniten, ja ehkäistään alueellisten erojen kasvaminen. Sen päätavoitteena on helpottaa siirtymän vaikutusta rahoittamalla paikallisen talouden monipuolistamista ja nykyaikaistamista ja lieventämällä kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen. Tavoitteidensa saavuttamiseksi oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta tuetaan investointeja sellaisilla aloilla kuin digitaaliset yhteydet, puhtaat energiateknologiat, päästöjen vähentäminen, teollisuuslaitosten elvyttäminen, työntekijöiden uudelleen koulutus ja tekninen apu.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto pannaan täytäntöön yhteistyöhön perustuvan hallinnoinnin sääntöjen mukaisesti, mikä tarkoittaa tiivistä yhteistyötä kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten kanssa. Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta myönnettävä tuki perustuu jäsenvaltioiden toimittamiin alueellisiin oikeudenmukaista siirtymää koskeviin suunnitelmiin. Suunnitelmissa on yksilöitävä tuettavat alueet siirtymän taloudellisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten perusteella. Niissä on otettava huomioon ennakoitujen työpaikkojen menetykset ja kasvihuonekaasuvaltaisimpien teollisuuslaitosten tuotantoprosessien muuttaminen.

TALOUSARVIO JA VARAINHOITOSÄÄNNÖT

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta tuetaan kaikkia jäsenvaltioita. Jakoperusteet perustuvat teollisuuden päästöihin alueilla, joilla hiili-intensiteetti on korkea, työpaikkojen määrään teollisuudessa, kivi- ja ruskohiilen louhinnassa sekä turpeen ja liuskeöljyn tuotannossa sekä taloudellisen kehityksen tasoon. Jäsenvaltioille, jotka eivät vielä ole asettaneet ilmastoneutraaliuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä koskevaa kansallista tavoitetta, annetaan käyttöön vain 50 prosenttia niille suunnitelluista määrärahoista. EU:n yhteisrahoituksen taso määräytyy sen alueluokan mukaan, jolla nämä hankkeet sijaitsevat. Vähemmän kehittyneillä alueilla se on enintään 85 prosenttia, siirtymäalueilla 70 prosenttia ja kehittyneemmillä alueilla 50 prosenttia.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kokonaisbudjetti vuosiksi 2021–2027 on 17,5 miljardia euroa. Monivuotisesta rahoituskehiksestä rahoitetaan 7,5 miljardia euroa ja Next Generation EU -välineestä 10 miljardia euroa.

Jäsenvaltiot voivat täydentää oikeudenmukaisen siirtymän rahaston määrärahoja Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahasto plussasta osoitetuilla varoilla.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa koskevaa ehdotusta käsittelevien neuvottelujen aikana parlamentti oli erityisen huolissaan ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen sosioekonomisista vaikutuksista. Niinpä se on ehdottanut toimenpiteitä, joiden avulla prosessi voidaan toteuttaa alueiden välisiä eroja kasvattamatta ja jättämättä ketään jälkeen.

Euroopan parlamentti on ehdottanut oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta rahoitettavien toimien soveltamisalan laajentamista, jotta siihen voidaan sisällyttää esimerkiksi mikroyritysten, yliopistojen ja julkisten tutkimuslaitosten toimintaan sekä digitaaliseen innovointiin ja koulutukseen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyvät toimet. Siten alueet, ihmiset, yritykset ja muut sidosryhmät voisivat vastata tehokkaasti ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen sosiaalisiin vaikutuksiin sekä työllisyys-, talous- ja ympäristövaikutuksiin. Lisäksi parlamentti ehdotti tiettyjen taloudellisten toimintojen poissulkemista ja korosti rahaston sosiaalisen ulottuvuuden merkitystä.

Parlamentti ehdotti vuonna 2020, että oikeudenmukaisen siirtymän rahastolle osoitettaisiin huomattavasti enemmän määrärahoja. Se mahdollistaa siirrot Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahasto plussasta vapaaehtoisuuden pohjalta. Parlamentti suositti myös, että otetaan käyttöön vihreä palkitsemismekanismi, josta myönnettäisiin lisärahoitusta jäsenvaltioille, jotka onnistuvat vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään odotettua nopeammin.

Parlamentti hyväksyi oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamista koskevan asetuksen lopullisen tekstin virallisesti 18. toukokuuta ja neuvosto äänestyksessä 7. kesäkuuta 2021. Lopullinen säädös allekirjoitettiin 24. kesäkuuta ja julkaistiin [EU:n virallisessa lehdessä](#) 30. kesäkuuta 2021.

Frédéric Gouardères
03/2024

